

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

23. De Priuilegiis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

cessario suo iurisdictionem à peccatis absoluendi i-
psūmet Papam.

NB. Non in omni actu iurisdictionis persona-
rum distinctionem requiri, sed solum in coactione
iudicij per sententiam. Iudicem enim distinctam
personam esse oportet à partibus quibus ius
dicit.

C A P. XXIII.

De Privilegiis.

Priilegium est lex priuata in alicuius fauorem
data, quæ causa est, cur priilegium ad alias per-
sonas, loca, &c. præterquam quibus ex speciali causa
concessum est, extendi non possit.

Priilegium aliud est reale (quod proximè ac di-
rectè alicui conceditur, respectu rei, loci, dignitatis;
puta prædij, Monasterij, Episcopatus.) NB. In di-
scernendo vtrum priilegium personæ an dignitati
datum sit, potius ad naturam & conditionem rei di-
ctæ, quam verborum expressionem attendendum
esse.) Aliud priilegium dicitur personale (quod
proximè ac directè ob fauorem personæ conce-
sum est.)

Priilegium personale triplex est; singulariter per-
sonale (quod vni tantum per se conceditur; per acci-
dens siue propter illum familia seu domestici parti-
cipare possunt, V. C. si alicui priilegium de ur, cele-
brandi in loco interdicto. Alterum est priilegium
communiter personale, quod certo personarum ge-
neri conceditur, puta minoribus XXV. an-
nis priilegium restitutionis in integrum, si ex
contractu læsi sunt. Mulieribus priilegium Sena-
tus consulti Velleiani, ne ex fideiussione obligentur.

K 2

Huc

Huc etiam spectant priuilegia militum. Tertium est priuilegium corporale seu mixtum, quod Communitati confertur, vt singuli ex communitate illo fruuntur.

4 Priuilegium personale personam sequitur, & reale adhæret rei, cuius respectu datum est, & cum ea eadem expirat.

5 Priuilegium aliud est contra ius, cuius genere sunt multæ dispensationes in lege communi. Nihil Monopolium est priuilegium sed non dispensatio quia per illud ius commune non relaxatur, sed potius restringitur. Deinde dispensatio facta ad vnum actum vel breue tempus, V.C. vt hodie carnibus vesci liceret, priuilegium propriè non est: hoc enim legis constans esse debet. Vnde nec dispensationes matrim. aut irregularitate priuilegia dici possunt quia effectum suum statim consequuntur, & actum successiuum non habent, qualis ad legem communem, quam priuatam requiri videtur.

Aliud est priuilegium ultra ius, V.C. potestatis soluendi, dispensandi & aliæ gratiæ ipsi concessæ, quibus lege communi & ordinaria non competunt. Differunt hæc priuilegiorum genera, quod illa quæ iuri communi derogant, plerunque strictæ interpretationis esse debent. Licet enim priuilegia hæc, quæ tenus ad priuilegiatum pertinent, fauorabilia sunt tamen, quatenus à iure communi exorbitant, odiosæ censerentur: cum igitur fauor iuris communi merito præferatur fauori priuato, ideò rectè dicitur priuilegia à iure communi exorbitantia, strictæ potius interpretationis esse debere.

Dixi plerunque, Quia excipiendum primo. Nihil priuilegium datum sit in fauorem causæ publicæ

piæ, religioſæ, ita priuilegium Clericorum exem-
ptionis à iurisdictione Principum ſecularium amplè
interpretandum eſſe in religionis fauorem. *Summa*
enim ratio eſt, quæ pro Religione facit. Accedit quod e-
iuſmodi priuilegia non vni perſonæ, ſed toti Com-
munitati in perpetuum conſeſſa æquantur legibus
publico iuris corpori inſertis, quæ latam interpreta-
tionem habent.

NB. Secundo; Si Priuilegium motu proprio
Principis conſeſſum ſit; tum amplam interpretatio-
nem meretur, veluti quod proprie principis be-
neficium eſt, & ex certa ſcientia datum cenſe-
tur.

Alia verò priuilegia, quæ ultra ius commune con-
ceſſa meræ gratiæ ſiue beneficia ſunt; latè interpre-
tari debent; Ita habetur in c. quia circa. de priuileg.
Vbi dicitur *beneficium Principis quam pleniffimè inter-
pretari oportere.* Hinc facultas conſeſſa Epifcopo ab-
ſoluendi à caſibus occultis, & diſpenſandi ſuper irre-
gularitatibus ex delicto occulto, excepto homicidio
late interpretanda eſt, vt etiam competat Epifcopo
non conſecrato. 2 Etiam æquiparatio, V. C. Capitulo
ſede vacante, Item prælatis exemptis ab Epifcopi iu-
riſdictione, quia æqualem Epifcopali iurisdictionem
in ſuo territorio obtinent: Quare & conſeſſarios
approbare poſſunt.

Si beneficium Principis V. C. Exemptio à ſoluen-
dis decimis, in alterius præiudicium tendat, vel ſcan-
dali occaſionem præbeat, eatenus odioſum eſt &
ſtrictè interpretandum, quia non eſt præſumendum,
Principem alicui velle gratiam conferre cum alte-
rius damno.

NB. Priuilegiatus horas recitare poſt prandium
K 3 poeſt

potest cum socio non priuilegiato; quia alioquin priuilegium non subleuaret.

- 7 Priuilegia ordinariè non plus operantur quam verbis exprimunt. Hic si dubium maneat de voluntate priuilegiantis, interpretatio facienda est, secundum communem & vsitatam, vel propriam verborum acceptionem, siue sit odiosum, siue favorabile. Excipe nisi extensio fiat ad eaque accessoria sunt priuilegiis. Sic V. C. habens priuilegium celebrandi tempore interdicti, potest socium adhibere non interdictum. Qui enim concedit facultatem alicui rei, censetur etiam concedere ea omnia, quae requiruntur ad usum talis potestatis, iuxta illud: *Cuiusdictio data est, ea quoque concessa esse censentur, sine quibus iurisdictio explicari non potest.* Et, *dispensatio* seu priuilegium *contra ius extenditur ad necessario consecutiuum*, cum aliqua dispensatum sit super beneficiorum pluralitate, videtur etiam dispensatum, quo minus eorum altero residere teneatur.

NB. *Plus valet specialis cautio quam generalis.*

NB. Exempti cum Prælati consensu possunt subijcere ordinario petendo dispensationem, si prælatus non habeat, in votis, iuramentis, absolutione à censuris. Quod si prælatus irrationabiliter consensum neget, non curandum. Nam non videtur mens Pontificis; exemptionis priuilegium ad tale casum extendere, quo in perniciem animæ cedere potest.

NB. Priuilegium non debet esse onerosum, ut reg. 61. in 6. *Quod ob gratiam alicuius conceditur, est in eius dispendium retorquendum.*

- 8 Priuilegium aliud est, quod motu proprio conceditur, & aliud quod ad instantiam partis, & illud obsum. V. C. si spurius amplum beneficium petat.

Priuilegium motu proprio concessum, non ante 9
suum effectum sortitur, quam priuilegiato innormit.
Nam hic est ordinarius modus beneficia conferendi, 6
&c. scienti inquam & acceptanti: Vnde etiam reuo-
cari poterunt ante acceptationem eiusmodi priuile-
gia, si ex mera liberalitate promanant; secus si ex de-
bito officio conferentis.

NB. Fieri posse, vt alicui reluctanti conferatur
priuilegium, V. C. comedendi carnes, si ratio com-
munis boni id exigat. Vnde reg. illa. ff. 69. Inuito be-
neficium non datur, ordinariè tantum, & non sine o-
mni exceptione vera est.

Priuilegium, quod in gratiam petentis per literas 10
vel procuratorem conceditur, statim suum effectum
sortitur, quamuis ignorante eo, qui postulauit, mo-
do summus pontifex ipse concedat, & 10 Officiali
concedat, quia moraliter præsumitur, Pontificem i-
ta voluisse intendere, quod est per se & ex natura rei,
cum ad omnem concessionem, donationem, pa-
ctum & contractum sufficit duorum mutuuum con-
sensum super eadem re haberi & explicari.

NB. Cum primum summus pontifex petitioni
annuit, licet literæ expeditæ non sint, priuilegiū datū
censeri, exceptis prouisionibus beneficiorum, de
quibus iure nouo Pontificio aliter statutum est.

Priuilegia partim sunt affirmatiua (quæ interdum 11
per non usum tolluntur) partim negatiua (quæ per
non usum contrarium.)

Quædam Priuilegia absolutæ gratiæ sunt, V. C. pri- 12
uilegium sacrificandi ante auroram, quædam vero sunt
gratiæ respectiue, & in alterius grauamen redun-
dantes, V. C. priuilegiū à iurisdictione Ordinarij &c.

Quædam priuilegia ex mera gratia dantur, remu- 13

neratiua, quaedam verò ob antecedentia merita, quibus id commune, vt per ea ius acquiratur priuilegio quo minus à conferente ordinariè, & sine vrgentissima causa ad bonum publicum pertinente reuocari possunt.

Quaestiones de Priuilegiis.

14 **Q** Vicunque legem condere, etiam priuilegium dare potest, & vice versa. Ratio, tum quia Priuilegium lex quaedam priuata est; tum quia priuilegium non cuiusuis hominis beneficium dicitur; sed quo publica potestate alicui confertur ad faciendum aliquid vel omittendum. Vnde infertur, publicas potestates tam ciuiles quam Ecclesiasticas, in ijs tantum rebus priuilegia dare posse, de quibus disponendum habent. V. C. Papa in spiritualibus, vel annexis spiritualibus in decimis, matrimonio: Imperator in temporalibus tantum.

15 Priuilegia non tantum dari possunt ijs, qui absolute subditi sunt, sed etiam alijs, V. C. extraneis potest Imperator priuilegium, dare milites conscribere in Imperio, Item Ecclesiasticis iudicibus; vt de laicis in causis temporalibus directe iudicare possint quod communi iure illis concessum non est.

16 Is cui concessit Ordinarius priuilegium legere libros prohibitos, vt eo potest extra dioccesin concedentis, Ratio, quia priuilegium cohaeret personae vbiq; & iurisdictio voluntaria (non coactiua) effectum suum etiam habere potest extra territorium.

Priuilegium commune comedendi oua in Quadragesima adhaeret loco, ideo non licet extra territorium

Priuilegia confirmantur 2. modis: 1. In forma communi, cuiusmodi confirmatione nulla noua fit concessio, sed pura prius existentis priuilegij approbatio &

con-

confirmatio 2. Ex certa scientia, ea dicitur, si princeps confirmans privilegium significet se plenam eius cognitionem habuisse, cuius tanta vis est, ut licet privilegium legitimè collatum, postea per non usum vel abulum, vel superioris reuocationem cassatum fuisset, iam de nouo confirmaretur.

Privilegium finitur elapso tempore, cessante causa finali, vel conditione sub qua concessum fuit. 17

NB. Privilegium sub tali forma concessum ^{non} expirat, mortuo concedente, ~~sed non~~ donec reuocauero, aut quamdiu sedi placuerit: quia potestas Sedis non moritur, sed transit ad successorem.

NB. Qui iurauit se non lufurum, vxorem ducturum, quamdiu pater non volet, eo mortuo, potest ducere vxorem, ludere: si autem iurauerit, cum hac conditione, nisi pater aliter statuerit, non soluitur voto per mortem patris.

Gratia per mortem cōcedentis, etiam re integra, 18 non extinguitur, si sit gratia facta, V. C. Licentia eligendi confessorium, quia gratiæ, postquam à publica potestate processerunt, censentur ex parte concedentis factæ, seu perfectæ, ut morte ipsius non expirant. Gratia facienda, per quam nihil datum directè, sed alteri mandatum, ut talem gratiam illi conferat: tunc enim nondum gratia facta est, nisi concedens privilegium singulariter in fauorem Commissario dederit, tunc enim mortuo concedente etiam non expirat. Quod notandum pro iis, quibus à Papa, vel Episcopo delegata est licentia audiendi confessiones vel absoluendi à reseruatibus, morte delegantis non expirare; cum talis licentia inter gratias, non inter rescripta iustitiæ, seu delegatæ iurisdictionis contentiosæ numerari debeat.

K 5

NB. Iuxta

NB. Iuxta Garciam: Si parochus habeat potestatem delegandi talem facultatem in certa parte parochiae; non expirare; cum sit gratia. Secus, si cooperatori seu Vicario suo tribuat facultatem, quia mortuo Principali, cessat etiam alter esse Vicarius; cōsequenter expirat huius potestas, tum attendenda consuetudo diœcesis.

19 Priuilegium extinguitur, si per rerum mutationem iniquum fiat, vel si in ipsius priuilegiati maius detrimentum cedere incipiat. Nam quod in gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retinendum, reg. 61. in 6.

20 Priuilegium extinguitur per renūciationem priuilegiati, si in eius solius fauorem concessum fuit, liberum enim est cuique suo iuri renuntiare. C. si de terra de priuileg. Secus si in gratiam Ecclesiae vel Cōmunitatis. V. C. Priuilegium Canonis Clericis concessum, item priuilegium non assumendi in Canonicos, nisi in sacris Ordinibus constitutos (quod si Capitulum contra posset se vnus opponere, & Episcopus) Exempti etiam non possunt renunciare priuilegio exemptionis, quia cederet in præiudicium Pape qui illos exemit à iurisdictione ordinariorum, & sibi immediatè subiecit.

21 Priuilegia, quæ aliis onerosa sunt, amittuntur per non usum spacio decennii inter præsentis. 20. vel annis inter absentes, si tamen vtendi occasio fuerit. Ratio, qui reliquæ seruitutes ita extinguuntur.

NB. Quod si habeas iurisdictionem sanguinis, eoque longo tempore non utaris, quia nullum malefactorum cœpisti, non amittis.

22 Quæ absolutæ gratiæ sunt, in nullius grauamēto cœdentes, V. C. celebrandi auroam, absoluenti referu

reſeruat, per ſolum nō uſum non amittuntur, quia
 quiſque liberam facultatem habet priuilegio utendi
 & non utendi. Quod attinet illud, quod priuilegia
 nundinarum amittantur per non uſum, id eſt ſpecia-
 le in illo priuilegio, ideo ad alia non extendenda.

Priuilegia negatiua quę aliis oneroſa ſunt, per cō- 23
 trauctionem duobus modis amitti poſſunt, vel via
 præſcripti, uel via tacitę renunciationis, excipe pri-
 uilegia conceſſa in fauorem Eccleſię, quę non tol-
 luntur per renunciationem particularium persona-
 rum, v. c. prælati, Cleri.

NB. Priuilegia nulli præiudicantia, v. c. non legendi
 horas, non ieiunandi, non tolluntur per actum con-
 trarium: quia priuilegium minimè obſtat, quomi-
 nus aliquis ex libera uoluntate oret, ieiunet, &c. ſine
 priuilegii præiudicio.

Qui dato priuilegio abutitur, eo priuari meretur. 24

Priuilegia quę ad operandum aliquid præter ius 25
 commune, ſubditis merè gratioſe data ſunt, à con-
 cedente, eiſue ſucceſſore reuocari poſſunt.

Quę non ſubditis conceſſa ſunt priuilegia poſt
 acceptationem reuocari non poſſunt, quia poſtquã
 acceptata ſunt, tranſeunt in pacta, quibus proprie
 dictum ius acquiritur, V. C. Priuilegia ab Imperato-
 ribus & Principibus Eccleſię conceſſa: Non etiam
 reuocari poſſunt, quę ſubditis data ſunt in remunera-
 tionem meritorum, uel cum grauamine in futu-
 rum, uel ſi cum absoluta donatione aut translatione
 alicuius iuris abſq; uigente cauſa reuocari non poſ-
 ſunt, V. C. caſtrum, ius uectigalis, iuriſdictio in pri-
 ma inſtancia, quia talia priuilegia tranſeunt in pa-
 cta.

Reuocatio priuilegii alia eſt expreſſa, & alia tacita. 26
 ; Expreſſa

Expressa vel fit in specie, vel per clausulam generalem, non obstantibus, &c. qua tamen non censentur reuocata priuilegia contenta in corpore iuris. Cum enim correctio iuris vitanda, & non facillè præsumenda sit, ideo ius posterius generale, non tollit prius speciale.

- 27 Tacita priuilegii reuocatio fit per actum Principis contrarium; si præsumi possit, eum scire, aut recordari ante concessi priuilegii.

NB. Generi per speciem derogatur, siue ea antecedar, siue sequatur, V.C. Si Papa alicui facultatem dedit vacantia beneficia in aliqua Ecclesia suo nomine conferendi, & postea specialiter beneficium in eadem Ecclesia primo vocaturum conferri certæ personæ rescripsit; posterius rescriptum executioni mandandum esse. Ratio, quia Princeps gratiam generalem eo animo concedere censetur, vt semper illi integrum maneat, occurrente casu illi derogare per gratiam specialem.

- 28 Reuocatio priuilegii indulgentiarum, non antevim suam habet, quam priuilegiato innotuit, cum alioquin plurima incommoda inde orirentur.

NB. tamen priuilegii reuocatio per legem communem non est opus vt singulis priuilegiatis innotescat, sed satis est, si legitima promulgatio facta est vt in publicam notitiam deuenire possit.

CAP. XXIV.

De Consuetudine.

- I **C**onsuetudo est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex; Consuetudo est duplex, Facti, id est, mos populi, seu actus publicus